

FORANTIK

Medlemsblad for Antik-Historisk Selskab

Det fine hårkunstværk
lå gemt i denne uanselige
velouræske.

13

Efterår 2013

FORANTIK 13

Medlemsblad for Antik-Historisk Selskab

Lindevej 41, 7600 Struer

Tlf 2479 7519 E-mail: hammitz@gmail.com

Hjemmeside: www.antikhistorie.dk

Tryk: www.reklamika.dk

CVR Nummer 0033556462

Bankforbindelse: Danske Andelskassers Bank Reg. 5977 Konto: 0001014053

Bestyrelse: Kontaktperson og

Kasserer: Henry Ammitzbøll, Lindevej 41, Asp, 7600 Struer Tlf. 2479 7519

Mail: hammitz@gmail.com

Sekretær: Louise Westenholz, Marievej 3, 7752 Snedsted Tlf. 4021 6367

Mail: louisewestenholz@hotmail.com

Øvrige medlemmer:

André Ebbesen, Spøttrupvej 31, Tjørring, 7400 Herning. Tlf. 2022 8449

Mail: andreebbesen@hotmail.dk

Lars Korshøj, Gl. Kirkevej 22, 7400 Herning. Tlf 9712 7328 og 6178 7003

Mail: fam.korshoej@get2net.dk

Dorthe Hesselager, Kongevejen 15, Jegindø 7790 Thvholm. Tlf. 7580 5087

Mail: dkh-o@mail.tele.dk

Carsten Bagger Nielsen, Strøget 37, 1-3, 7430 Ikast. Tlf. 4046 6915

Mail: carsten.bagger@mvb.net

Tove Husted Christensen, Svinget 8, 7500 Holstebro. Tlf. 2077 0408

Mail: tovehustedc@gmail.com

Antik-Historisk Selskab er oprettet maj 2006 på initiativ af en række antikvitetsinteresserede mennesker i Midt- og Vestjylland. I selskabets vedtægter er anført, at selskabets virkeområde primært er det midt- og vestjyske område, og ”Selskabets formål er inden for sit geografiske virkeområde gennem foredrag og kurser samt ved kulturelle og debatskabende arrangementer inden for den folkeoplysende ramme at formidle viden og udveksle erfaringer omkring antikviteter og den kulturhistorie, der er knyttet til disse. Derudover afvikles der ekskursioner med samme formål”.

Nye medlemmer optages i selskabet ved henvendelse til et af bestyrelsens medlemmer. Det årlige kontingent udgør kr. 200.- for et fuldt medlemskab. I forbindelse med et fuldt medlemskab kan også optages associerede medlemmer til halvt kontingent – Associerede medlemmer har ikke stemmeret på general-forsamlingen, men deltager på lige fod med andre i selskabets arrangementer.

FORANTIK: ISSN 1902-5467 (Papir-udgaven)

FORANTIK: ISSN 1902-5483 (Online-udgaven)

Hårkunst

af Dorit Ravnsborg.

I Bededagsferien, her i foråret, fandt jeg en spændende ting oppe i en lille bitte by i Nordsjælland. En rigtig rodebutik var det. Pludselig fik jeg øje på en gammel rund velouræske og i min nysgerrighed åbnede jeg for den.

Til min store overraskelse fandt jeg den skønneste mindebuket lavet af rigtigt menneskehår. Jeg spurgte til prisen, og ham der havde stedet sagde – 45 kr., så det var bare med at holde fast i æsken.

Den slags hårkunst blev allerede kendt i 1200 tallets England, hvor de fine adelsdamer indvævede deres eget hår til de udkårne riddere.

Sidst i 1700 tallet var der stor misvækst og dødelighed i Sverige. Derfor kom hårkunst-arbejder ind som en slags bierhverv. Det var specielt kvinderne i Mora som lavede disse kunstfærdige ting af menneskehår.

Der blev lavet smykker, urkæder, blomstertavler og mindebuketter. De færdige arbejder blev brugt som erindringsgaver, kærestegaver m.m.

Hårkunst blev fremstillet ved en særlig trensningssteknik, som ellers kun blev brugt af parykmagere. Der blev ofte taget hår fra mange forskellige familiedlemmer, for så kunne man lave en slags slægtstavle på denne måde. Hårene skulle helst være fra levende mennesker, da det var mere glansfuldt.

Dog i nogle tilfælde, hvis der døde et barn, kunne man godt finde på, at bruge det døde barns hår og lave en mindetavle. Men de fik aldrig den glans som fra levende hår – de virkede meget matte. Som nævnt er de (unge) svenske kvinder i Mora, – også kaldet dalkuller – de mest berømte fra 1800 tallet.

Men efterhånden bredte moden sig i Skandinavien og Europa. Også mange danskere kom til at beskæftige sig med faget. En af de kendte var Kirsten Marie Badstue fra Fredericia, som havde en lille forretning med disse håndlavede ting. Med hendes død i 1930 gik den sidste professionelle hårkunstarbejderske bort.

Bl.a. på Bangsbo museum i Frederikshavn er der en meget stor samling, vistnok en af Europas største. Har også set antik hårkunst på andre museer rundt om i landet.

Det var en lille fortælling om, hvad man kan være heldig at finde i en rodebutik – og dermed komme flere hundrede år tilbage i tiden.

Se billeder på bagsiden.

Fra generalforsamlingen –

På generalforsamlingen i maj måned berettede bestyrelsesmedlemmerne om den række af aktiviteter, som var afviklet i det forløbne år:

- Bustur til Varde museum og Ravmuseet
 - Foredrag om brugsglas
 - Tur til Randers (Alumina-samling) og Hammershøj Antik
 - Foredrag/hyggeaften om lertøj og keramik
 - 2-dages tur til København med besøg på Bellacentret (loppemarked), Davids Samling og Kastrupgaard-samlingen.
- Foredrag om Ehlers-samlingen (se omtale i dette blad)

Vedtægterne blev justeret, så de kom i overensstemmelse med de faktiske forhold. Ved **valgene** skete der den forandring, at Kathrine Jørgensen havde valgt at stoppe, og i hendes sted blev Tove Husted Christensen, Holstebro valgt. Desuden blev Lis Lohff Nagstrup valgt som suppleant i stedet for Jutta Jørgensen.

Kontingentet blev fastsat uændret, så det fortsat er kr. 200,- for ordinært medlemskab og kr. 100,- for et associeret medlem – som har samme post-adresse som et ordinært medlem. Der er i et medlemsbrev sendt opkrævning til medlemmerne, hvor de opfordres til at indbetale kontingentet (for 1.4.2013 – 31.3.2014) på foreningens konto:

Reg.nr. 5977 konto 0001014053

Det har rigtig mange gjort, men hvis det endnu ikke er sket er der i dette brev vedlagt et indbetalingskort, som bedes benyttet senest den 5. januar 2014.

Endelig besluttede generalforsamlingen at gøre foreningens stifter Benny Boysen til æresmedlem, hvilket indebærer kontingent-frihed fremover.

Efter generalforsamlingen fortalte Benny om de forskellige antikviteters skiftende po-

pularitet, hvordan han fik interesse for antikviteter, hans glæde ved antikviteter, samt de venskaber, det fører med sig.

Han fortalte også om, hvordan ideen til Antik Historisk Selskab opstod.

Overvejelser om fremtidige arrangementer

Af Lars Korshøj

Antik-Historisk Selskab har nu eksisteret i 7 år, og gennem årene har der været et væld af spændende og lærerige oplevelser.

I bestyrelsen har vi arrangeret og arrangerer fortsat foredrag, kørselv-ture, endagsbusture og bustur med overnatning, som vi håber, falder i jeres smag.

Vi har planer om i første halvår af 2014 at arrangere en-dags-bustur til Voergaard Slot i Nordjylland, at afholde et foredrag om ægte tæpper, at afholde en hyggeaften, hvor deltagerne kan medbringe egne ”kæreste ejer” til vurdering og debat, ligesom vi jo skal afholde vores generalforsamling.

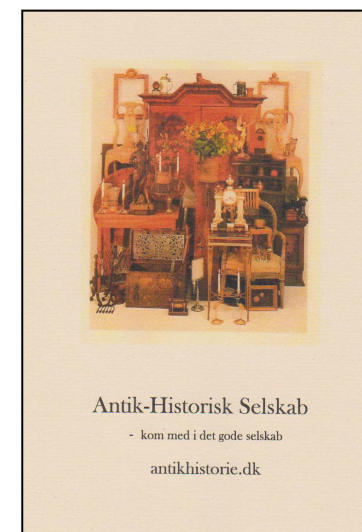
Desuden arbejder vi på at få et samarbejde med Frilandsmuseet Hjerl Hede, ligesom vi arbejder på enten i foråret eller efteråret 2014 at kunne genoptage kursusrækken ”Antikvitetskompetence”.

Da vi jo ikke ved, om disse planer falder i jeres smag, har vi bestemt os for at udsende et skema med bladet og pr. e-mail, hvor vi meget gerne vil høre om jeres interesser. Svarene vil vi så benytte til at tilrettelægge aktiviteterne i de kommende år.

Vi håber derfor at få rigtig mange svar retur, og vi glæder os i bestyrelsen til at være sammen med jer ved de kommende arrangementer.

Antikhistorisk Selskab har udgivet en folder, som fortæller om foreningens aktiviteter, samt hvordan man bliver medlem.

Vi vedlægger folderen i håb om at du vil give den videre til en bekendt, som kunne være interesseret.

Kør-selv tur til Aarhus den 7. september 2013

af Lars Korshøj

13 forventningsfulde medlemmer mødtes kl. 10 hos Seebach Holmegaard Collection for i de næste par timer at se samlingen af Holmegaard glas formgivet af designere/kunstnere, og for at høre Søren Seebach fortælle herom.

Søren startede med at fortælle om de først designede glas – Svend Hammershøjs service ”Margrethe” – som blev udbudt omkring 1906, og han fortsatte med at fortælle om de mange efterfølgende designere, hvor især Jacob E. Bang og Per Lütken har båret udviklingen på Holmegaard Glasværk.

Samtidigt viste han os mange eksempler på designernes arbejder, herunder prøveeksemplarer, som han købte på Holmegaards konkursauktion, samt unikaarbejder og sjældne eksemplarer, som han med stor ihærdighed har købt på auktioner, på markeder, hos designerne og hos private.

Han fortalte meget levende om sit ihærdige arbejde, som har resulteret i den imponerende samling, som nok er den største samling af brugskunst- glas og den største samling af unika-glas i privat eje.

Som en ægte samler er han dog langt fra færdig med at opbygge sin samling, da der fortsat findes glasarbejder, han ikke er i besiddelse af, ligesom der jo fortsat designs Holmegaard glas, blot med Rosendahl som ejer.

hældes ud af tuden, når den var færdig. Hun fortalte også, hvorfor æbleskivepanden var så stor i gamle dage og hvorfra navnet opstod. Størrelsen skyldtes at der i gamle dage skulle være plads til et stykke æble i hvert ”bolle”. Og deraf også navnet = æbleskivepande.

Da Margrethe bliver syg, beder hun Ehlers købe et stort fad af Bindsbøll i sort og hvide farver, som han længe havde ønsket sig, men ikke syntes der var penge til. Den står nu flot i ”Huset”.

En dag ringede en person, der gerne ville tale med Ehlers. Anneli måtte så forklare, at han var død for to år siden. Han fortalte så, at han havde en figur, en stor kalkun af Philipsen, som Ehlers altid har sagt, han gerne ville købe, hvis den blev til salg. Det var den så nu, og den blev købt og Anneli kørte til København efter den. Hun var ikke klar over, at den var så stor, så hun havde frygtelige problemer med at få den ind i sin lille Uno. Det lykkedes dog at få den ind på forsædet. Hun spændte sikkerhedssele omkring den, og kom hjem, godt glad for at hun ikke mødte færdselsbetjentene. Nu står den flot i ”Huset” og er et besøg værd. Ehlers havde talt meget om den kalkun, men ikke syntes der var penge til den.

Navnet på Ehlers samlingen blev ændret til Ehlers Lertøjssamling i 2001. Huset på Slotsgade nr. 20 bliver i dag brugt til flere ting end blot udstilling. Det begyndte med at der en dag i 2008, kom en mand ind i gården og sagde, han var skuespiller og gerne ville bruge gårdspladsen til skuespil og bygningerne som kulisse. Det blev så til den første opførelse af Holberg. Og da det blev en kæmpe succes, er det blevet til en tradition hvert år i juni måned. Der bliver holdt soprano koncerter i august måned i bymuseet, som ligger lige ved siden af. Det er også et 1500 tals hus. I december måned bliver der holdt Barok koncert. Så man må sige de gamle huse bliver brugt.

Det var en fantastisk god aften med en god fortæller, så alle fik lyst og et behov for at besøge ”Huset”.

I 1973 blev Anneli, som er fotograf, ansat i ”Huset” i 7 mdr. for at registrere samlingen. Men da det var alt for kort tid, blev hun fastansat. Og er der endnu. Hendes samarbejde med Ehlers var ikke altid nemt, han var stædig og havde sine egne meninger, og de skulle føres ud i livet, selvom de ofte var skøre. Hendes arbejde bestod ikke kun i at passe ”Huset”, nej, manglede Ehlers en knap i sine bukser, var det hende, der syede den i, ellers brugte han bare i stedet et stykke ståltråd eller, hvad han kunne finde. Og var sømmet forneden på bukserne faldet ned, tog han da bare et stykke plaster og satte på. Engang han havde fået hul i bukselommen, tog han og reparerede det med det samme materiale, som han reparerede genstandene med. Det var for ham ganske ligegyldigt. Han var meget ubehjælpesom, kunne ikke skifte en sikring, eller lave kaffe på kaffemaskinen. Den satte han bare i kælderen.

Men han var meget klog på lertøj og keramik. Anneli kørte ofte en tur med Ehlers, for han skulle da lidt ud af huset. Når de så holdt et stop for at få en tår kaffe, stod han ud af bilen og sagde ”Hvor er verden dog stor”. Engang de var sammen på et privat besøg, stod der et flot fad på bordet, som Ehlers kunne se, der var noget værd, og det ville han gerne købe. Han diskuterede flere gange med Anneli, om hun troede de kunne købe det. Det endte med Ehlers fik det gratis, for så vidste ejeren, at fadet blev gemt og udstillet. Sådan kom genstandene ofte i hus.

Da Ehlers blev ældre og det knob med synet, brugte han lup i flere år til Anneli en dag sagde, at nu skulle han have et par briller. Men det ville han ikke, han købte et par i en genbrugsbutik og sagde, at det var forstørrelses glas. Anneli købte dog et par rigtige briller til ham, som han blev meget glad for. Hun skulle bare ikke bestemme. Det samme var galt, da han blev døv. Da ville han heller ikke have høreapparater, men så sagde Anneli, at det kun var forstærkere – og så gik det.

En morgen Anneli kom på arbejde, kunne hun ikke forstå at det lugtede sådan af vådt træ. Og da hun kom i køkkenet, sejlede det med vand. Ehlers havde aftenen før været i gang med at lave grønkalssuppe, og det var brændt på. Han snuppede gryden af komfuret og satte vandhanen i gang og gik ind og skrev videre på sine notater og glemte alt omkring sig. Det var typisk Ehlers. Han troede ikke Anneli opdagede det.

Anneli fortalte om nogle genstande, hun havde med fra samlingen. Der var både fra Dissings keramik i Horsens, Bindsbøll fra Ipsen, Axel Jensen og en meget flot krukke fra Georg Jensen m.m. Hun fortalte om en Stjærtpotte, som er en krukke på tre ben med en lang tud (stjært) – deraf navnet. Den blev brugt til madlavning og sat direkte på komfuret, så kunne maden jo

Søren krydrede sin fortælling med eksempler på, hvordan det var lykkedes ham at opspore og købe glas til samlingen, ligesom han på opfordring fortalte om, hvilke glasemner, vi ville have mulighed for at finde, samt om prisniveauet.

Efter at have set og hørt om samlingen, spiste vi sandwich i haven. Vi var enige om, at det var et par fantastisk gode timer, vi havde tilbragt i selskab med Søren.

Kør selv turen fortsatte derefter til Brugtvareterminalen i Viby, hvor vores evner som loppejægere blev afprøvet. Så vidt jeg så, blev der indkøbt glas designet af såvel Jacob E. Bang som Per Lütken, og vi kom hjem med nogle gamle transportkasser fra Kastrup-Holmegaard Glasværk.

Ehlers Lertøjssamling

Af Kathrine Jørgensen

Den 3. april 2013 havde vi en medlemsaften, hvor emnet var: Louis Ehlers, Huset på Slotsgade 20 i Haderslev og Nordeuropas største Lertøjssamling. Vi havde besøg af afdelingsleder og fotograf Anneli Bork, som i år har 30 års jubilæum på Museum Sønderjylland. Hun havde 15 års samarbejde med Louis Ehlers.

Anneli fortæller:

Ehlers blev født på Frederiksberg i 1916, hans far var taxachauffør, så det stod ikke i kortene, at Ehlers skulle blive kunstner. Han havde gode tegnetalenter og kom allerede som 13 årig i malerlære og senere på kunstakademiet. Her mødte han sin ægtefælle gennem et langt liv, Margrethe, hun var kunstner og meget dygtig til at tjene penge, i modsætning til Ehlers. Han kunne leve på en sten, blot han var i stand til at købe og samle gammelt lertøj. De blev gift i 1947 og boede i et lille hus i Virum, med en fantastisk have med mange specielle blomster. Huset her blev i årenes løb fyldt op med ting og sager. De fik aldrig børn, så der var ingen direkte arvinger til samlingen.

Ehlers samlede fra han var ganske ung og skrev samtidig alt ned omkring de fundne genstande. Det var

hans plan, at det engang skulle blive til en bog. Det skete også, men bogen udkom kun i 2500 eksemplarer og blev revet væk. Anneli fortæller at bogen er ”bibelen” over det tidlige lertøj. Ehlers har bestemt, at den ikke må genoptrykkes. Han var ved sin død i 1998 i gang med bog nr. 2, men da var han ret senil og havde rettet og overskrevet flere ting i teksten, så den kan ikke udgives. Anneli er i gang med at skrive en erstatning i form af et katalog over samlingen.

I Ehlers ungdom var det gamle lertøj ikke særlig populært, det var brugsting, som blev smidt ud, når det revnede eller gik itu. Derfor er der fundet meget af det ved udgravningerne omkring Haderslev, fortalte Anneli. Det var fajance og porcelæn der var oppe i tiden i de år. I sin iver efter af få fat i de gode ting for eksempel på auktionerne, havde Ehlers ofte en stråmand til at byde for sig. Han var for kendt og vidste, at prisen ville blive for høj, når de andre bydere så, at han var der.

I 1981 blev huset på Slotsgade renoveret. Det er en fredet bygning, der tidligere havde været beboet af en af Kong Hans' hof, derfor skulle det bevares. Da man under renoveringen nåede igennem 11 lag tapet og 6 gange maling, fandt man panelmalerier fra 1600 tallet.

Alle disse paneler blev sendt til restaurering, og huset blev pillet helt fra hinanden og bygget op igen med gamle mursten. Da huset stod klart i 1983, havde man ikke rigtig noget at fylde i det, men så fik man kontakt til Ehlers, og han testamenterede sin samling til Haderslev by imod en aftale om, at samlingen aldrig måtte spredes.

Ehlers og Margrethe blev udsat for en trafikulykke i 1978 og specielt Margrethe blev hårdt såret. Hun dør i 1979 af kræft og oplever ikke glæden ved at se hele samlingen udstillet. Hun havde dog været med i planlægningen. Det var også første gang Ehlers selv så sin samling i sin helhed. Det blev aftalt, at Ehlers skulle bo i huset til sin død. Han ville kun have et lille værelse, så der kunne blive mere plads til samlingen. Ehlers blev ved med at samle, så huset blev hurtigt fyldt op. Huset, der er på 400 m², blev indrettet med enkelte rum, så udstillingen af genstande, der oprindeligt kom fra forskellige dele af landet blev samlet, så det passede med landsdelen. (Fyn, Lolland, Sønderjylland o.s.v.). Ehlers var ikke særlig kritisk med, om de ting han fandt, havde et lille skår. Som han sagde: ”ellers blev det jo bare smidt ud”. Og da han var god til selv at restaurere genstandene, og til både at se og blande de rigtige farver, kan det næsten ikke ses. Han var jo professionel maler.

Haderslev by fik 700 kr. af Ehlers i husleje, og han fik en slat penge om året, som han kunne købe nye ting for. Denne aftale kører videre, så disse penge har ”Huset” så til brug til forskellige udgifter. Margrethe og Louis havde ikke bil, men kun et togkort, så når de skulle rundt i landet og finde genstande, blev det med tog. Når de så havde købt så meget, som de kunne bære, tog de tilbage og læssede af. Og så af sted igen, hvis de havde set mere, der måtte købes. Ehlers gik straks efter hjemkomsten i gang med at skrive sine oplysninger om genstandene ned, så det ikke blev glemt.

Engang Dronning Margrethe var på officielt besøg i Haderslev, så hun tilfældig udstillingen af nipsenåle i vinduet i Slotsgade, og hun insisterede på at komme ind og se huset. Da det var uden for planlægningen, blev det ikke uden snak, men dronningen ville have tid til at se huset, så sådan blev det.